Примерак 10 филера

Нова Пошта

„Нова пошта" излази дневно сем понедеоника и дана иза празника у јутро
Редакција и администрација: Ујвидек, Орсагзвело тер 6/I.
Тел.: 39—38. Пошт. фах: 173
Чековни рачун код поштанске штедионице: 18.254.
Месечна претплата: 2.50 пенга, тромесечна 7.20 пенга

Год. II. Ујвидек, уторак, 27 јануар 1942. Број 16

Тајленд објавио рат Сједињеним америчким државама и Енглеској

Јаке борбе у Северној Африци трају и даље

Јапански војни претставник изјављује да заузеће Сингапура неће бити лака ствар

Бангкок, 26 јануар. — (ДНБ). Према вестима из Бангкока, тајлендска влада објавила је рат САД и Енглеској. У исто време, врховно војно вођство Тајленда издало је наређење за опште напредовање трупа. На тај начин, тајлендска војска почела је већ у недељу по подне да продире на територију Бурме и започела своје офанзивне операције.

БЕРЛИН УЛАСКУ У РАТ ТАЈЛЕНДА ПРИДАЈЕ НАЈВЕЋУ ВАЖНОСТ

Берлин, 26 јануар. (ДНБ) Са немачке надлежне стране саопштава се: Објави рата од стране Тајленда САД и Енглеској у овдашњим меродавним војним и политичким круговима придаје се највећа важност, већ и с обзиром на то што ће јапанске операције на том делу фронта Далеког Истока изазвати јако психолошко дејство код народа Индије и Бурме.

Освајање Сингапура није лака задаћа

Токио, 26 јануара. (ОФИ) — Преко токиског радиа дао је изјаву информатор за штампу министарства рата мајор Хорагуси у којој је, између осталога, навео и ово: „Не треба веровати да освајање Сингапура значи лаку и брзу задаћу. Одбрана овог утврђења је веома јака и може се дуго одржавати, док је његово освајање скопчано са највећим тешкоћама, које треба премостити, а за што је потребно дуже времена. Енглези су годинама улагали милионе за утврђивање Сингапура. Према томе мало је вероватно, да ће ово утврђење у блиској будућности пасти у наше руке".

Високо одликовање претседника Финске Лоте

Будапешта, 26 јануара. Претседница Финске Лоте госђа Фани Луконен одликована је, на предлог Претседника владе г. др. Бардошија, Звездом заслуге Мађарског Црвеног крста. Одликовање је лично предао Регент г. Хорти.

(•)

Чункинг прети обустављањем рата

Шангај, 26 јануара. (ДНБ) — Према вестима из Чункинга, претседник кинеског законодавног савета д-р Сун Фо дао је изјаву, у којој је образложио узрок незадовољства које сада влада у Чункингу. То незадовољство у првом речу потиче отуда, што САД и Велика Британија, упркос својим обећањима чункиншкој влади, више не дају никакву помоћ. Затим је додао:

— Ако САД и Енглеска буду Јапану у Источној Азији дали одрешене руке, како би пре тога покушали да победе Немачку, у Чункингу ће се о томе морати водити рачуна и донети одлука, да се даље борбе против Јапана не воде. Ако се ништа не предузме против Јапана, онда је сигурно да ће се Јапанци ускоро налазити на Индиском Океану и у Бурми. Чунгкишка влада није у стању да са ратним материјалом, који је до сада добила од савезника, пружа даљи отпор непријатељу, а још мање да поведе успешну противофанзиву.

Захвалност министра финансија Ремењи-Шнелера штампи

Будапешта, 26 јануара. (ДНБ) Министар финансија Лајош Ремењи-Шнелер упутио је данас претседнику Мађарске земаљске новинарске коморе г. Коложвару срдачну захвалницу, у којој изражава своју топлу благодарност за све оно, што је штампа учинила, пишући опширно и стално о Ердељском лутриском зајму и тако му обезбедила максималан успех.

(•)

АДМИРАЛ КАЈМЕЛ ПРЕД РАТНИМ СУДОМ

Берлин, 26 јануара. (ДНБ) Према вестима енглеских листова, може се са поузданошћу тврдити, да ће амерички адмирал Кајмел и вицеадмирал Шорт ускоро бити изведени пред ратни суд. Они се чине одговорни за неуспех америчких војних снага на Хавајским острвима.

Догађаји дана

Тајленд је објавио рат Америци и Енглеској. Тајлендске трупе су у недељу прешле бурмунску границу и почеле борбе са бурманским трупама.

*

Немци су потопили амерички тенк-брод „Варанцер", од 9.300 тона, у близини америчке обале. Ово је, како Немци јављају, већ четврти амерички брод-тенк потопљен од немачких подморница.

*

Од фебруар је дефинитивни датум за када је одређен почетак процеса у Риому. Процес је одложен до сада због болести Леона Блума и генерала Гамлена.

*

Изгласан је допунски кредит јапанском ратном буџету. Допунски кредит износи 18 милијарди јена.

Јапанци заузели Бату-Пахат

Сингапур, 26 јануар. — (ОФИ) Овде се саопштава да су јапанске трупе заузеле Бату-Пахат.

У исто време, агенција Рајтер јавља, да се званично потврђује вест о овом новом успеху Јапанаца.

(•)

Немачка подморница потопила амерички тенк-брод

Берлин, 26 јануар. — (ДНБ) Једна немачка подморница у понедељак изјутра потопила је један амерички тенк-брод у непосредној близини обале. Брод се налазио на путу према југу. Овај брод носи назив „Варанцер" и има 9.300 рег. тона. Ово је већ четврти амерички тенк-брод који су немачке подморнице од почетка рата потопиле у близини америчке обале.

Извештај немачке Врховне команде

Из главног стана вође Рајха јавља се:

На Источном фронту борбе и даље трају.

Наши борбени авиони су прошле ноћи на поморском подручју око Енглеске код Пимбокеа тешко оштетили један већи пароброд, тако да се може рачунати са његовим потонућем. Даљни ноћни напади ваздушне снаге били су упућени према једном пристаништу у југозападној Енглеској.

У северној Африци немачке и италијанске трупе су извршиле напад на непријатеља у повлачењу и у жестоким борбама нанели новије тешке штете у људству и материјалу. Само у току јучерашњег дана, уништили смо 96 тенкова, 88 топова, а многобројан други ратни материјал смо запленили.

Немачки борбени авиони су северно од Тобрука извршили напад на један енглески бродски караван и једна лака крстарица оштећена је пуним поготком.

На острву Малти немачки борбени авиони су данас приредили напад против аеродрома Халфе. У хангарима и на земљи погођени су многи авиони. Немачки апарати су овом приликом у ваздушној борби оборили 8 енглеских ловачких апарата. Са немачке стране није било губитака.

Нова пошта

Извештаји са свих фронтова говоре о великим борбама. Немачки ратни извештај говори о жестоким борбама, које се воде по необично јакој хладноћи. Најжешће борбе воде се у области Харкова. И немачки и италијански извештаји говоре о јакој тенковској бици источно и јужно од Аведабије, коју су немачко-италијанске трупе заузеле.

Извештај о борбама на Далеком Истоку и даље помиње јапанска напредовања. Јужно од града Кланг на Малајском полуострву Јапанци воде жестоке борбе са 15.000 индијских, аустралијских и енглеских војника. Нове јапанске трупе искрцале су се на Холандском Борнеу у близини најважнијих азијских петролејских извора. Јапанска авијација предузела је жестоке нападе против Сингапура и Рангуна.

Аустралијски министар војни, саопштио је, да сада нема више никаквих вести о борбама западно од Рабаула. На филипинским острвима борбе се воде такође несмањеном жестином. Свега пута јапанска офанзива има за главни циљ утврђење Корегидор на Манилском заливу.

*

Дошла је вест о још једној објави рата. Тајланд, који је недавно потписао спразум са Јапаном о пријатељству и савезу, објавио је рат Сједињеним америчким државама и Енглеској. Непријатељства су почела у недељу, када су тајландске трупе добиле наређења да пређу бурманску границу и да нападну противника. Заседа нису стигле никакве вести о свим операцијама.

*

Лисабон је постао важан дипломатски центар. Претседник Салазар примио је јапанског и немачког посланика, као и шефа немачке трговинске делегације. Сем тога, Салазар је примио и шпанског посланика у Лисабону, који је летом отпутовао у Мадрид да поднесе извештај својој влади. Истовремено је у Лисабон стигао и португалски посланик из Мадрида.

*

Данас се, кажу јављају, завршава Панамеричка конференција у Рио де Жанеиру. Политички одбор на седници примио је једногласно скоро све предлоге, који су поднети. Међу овима је, свакако, најважнији предлог о спречавању сваке превратничке акције. За овај предлог највише су се заузимале Сједињене америчке државе и Уругвај. Овај предлог се састоји у томе, да све америчке државе предузму исте мере против сваке акције, која би ишла против демократских установа.

У круговима политичког одбора изазвао је живу дискусију предлог за солидарну изјаву о Атлантском статуту. Затим је решавано и о другим предлозима, који су се односили на питање мањина, као и полицијског надзора над сумњивим странцима. Примљене су, затим, предложене мере против акција шпијунаже.

Привредни одбор примио је предлог, којим се тражи и прекид привредних и финансиских веза свих америчких држава са силама Осовине.

Прва држава која је прекинула, сходно резолуцији, односе са силама Осовине, био је Перу, који је у суботу у 18 часова објавио да не постоји више дипломатски однос између њега и сила Осовине. Министар спољних послова Бразилије, Аранхе, изјавио је, да су дипломатски односи између Бразилије и сила Осовине практично већ прекинути; Чиле и Аргентина, међутим, изјавиле су, да само са ограничењима примају закључак Панамеричке конференције. Међутим, још се не зна каква су та ограничења.

x—z.

Кроз штампу

Јапан и његови противници

„Пестер Лојд", под насловом „Токио и остали", пише:

„Министар претседник Тожо и министар спољних послова, Того, дали су пред јапанским Парламентом опширне изјаве о догађајима откако је избио рат и о ставу јапанске владе према светско-политичком положају.

Јапан — како се види из изјаве министра претседника — одбија сваку политику искоришћавања или притискивања. Он, напротив, жели да свака земља и народ у Великој Азији има место које му припада, а изградња тога простора треба да следује у сагласности са особеношћу и традицијом дотичних народа. У плану је и уређење једнога привредног одбранбеног простора, са јапанским острвима као центром. Даље се иде за сарадњом разних финансијских органа у велико азијатском привредном простору.

Утисак министарских изјава је један: уз ослонац на војне успехе, могу се стварати озбиљни планови изградње, који постепено прилазе остваривању. Истина, још није дошао крај. Министар претседник Тожо свестан је тежине задатака који још претстоје. Он је стога и изнова опоменуо народ да и даље улаже све снаге за коначну победу, јер непријатељи су жилави и све ће да учине да би судбину преокренули.

Од ове сигурности у тону, поуздања и одлучности, упадљиво се разликује несигурност на другој страни. Може бити да се међутим у Рио де Жанеиру изашло из ћор-сокака. Самнер Велс није ништа пропустио да би упорну Аргентину и Чиле укротио, и учинио да се оне повинују жељама Беле куће. Све и ако му је то међутим пошло за руком, поступак којим се у Риу морало ићи јасан је знак да се Англосаксонци не само у војном, него и у дипломатском погледу налазе у прилично несигурном положају.

За Велику Британију важи то чак и у погледу унутрашње политике. Досад се, кажу, Черчил устручавао да реконструише своју владу, иако је не само у Парламенту него и ван њега, чак и у целоме Царству, влада оштро критикована. Черчилу, најзад, неће остати друго него да попусти јавном мнењу.

Интересантно је да је општа несигурност прешла и на трећега у савезу, на владу у Чункингу. Претседник законодавне скупштине у Чункингу је, наиме, дао изјаву једном америчком новинару, по којој мир између Јапана и чункиншке владе није немогућ.

У самој тој сигурности Токија — завршује лист — а у несигурности других, лежи фактор који, са много других заједно, може допринети даљем повољном развоју општега положаја Тројнога пакта".

*

„Нојес Винер Таблат" пише:

„Паралелно са јапанском акцијом против Нове Гвинеје, отпочела је, у великом стилу, јапанска офанзива против западног крила огромнога ратишта, наиме против Бурме. Јапански напад почео је запоседањем аеродрома и пристаништа Таво, и отада је јапанска офанзива узела највеће размере, на право запрепашћење британске дефанзивне стратегије, која је прво мислила да се ради само о локалном бочном маневру. Ова офанзива значи велики јапански напад на целу Бурму.

Енглески извештаји говоре о једној „високо разграната петој колони" у Бурми, чији огранци досежу до највиших чиновничких места. Ухапшени ранији министар претседник Сау стајао је на врху такозване „змајевске армије", чија је ознака била змај на оружју, као символ бурманског успона од пре десетак година. Тим тврдњама о „петој колони" не само да се желело оправдати хапшење Сауа, него је то очигледно имало да буде и оправдање за пооштрени британски терористички режим, и за чишћења и хапшења све до „највиших чиновничких места". Тиме, наиме, Енглеска поновно приказује своје схватање слободе народа.

У Малаки, затворене аустралијске и британске трупе воде безнадну али огорчену борбу против свога уништења. Енглеске вести из Сингапура отворено признају да т. зв. „јапанска инфилтрациона политика у џунгли" ставља британске бранioце пред нерешиве задатке. Коликогод пута Аустралијанци сматрају да су главне путеве осигурали и запосели искрену им јапанске борбене трупе из леђа. Само знатно већи број трупа би овде могао помоћи, вели се у енглеским извештајима. Али то се сад више не може постићи".

Аустралија рачуна с инвазиом Јапанаца на Нову Гвинеју

Амстердам, 26 јануара. (ДНБ) Енглеска обавештајна служба саопштава ову вест из Мелбурна: Министар рата и заменик претседника владе Форд изјавио је да се може с правом претпоставити, да су се јапанске трупе код Рабула искрцале. То значи да Јапанци имају озбиљне намере да убрзо нападну и Нову Гвинеју и покушају искрцавање на појединим важнијим стратегиским тачкама. Он је надаље изјавио да Аустралија никада до сада није била у тако опасној ситуацији, као сада.

У ЈАПАНУ ИЗГЛАСАН НОВ РАТНИ КРЕДИТ

Токио, 26 јануара. (ДНБ) Финансиски одбор јапанског парламента на својој последњој седници једногласно је изгласао нов ратни кредит у износу од 18 милијарди јена. Овај кредит се сматра као додатак досадашњем ратном буџету.

Дневни лексикон

Шеф јапанске ратне флоте адмирал Јамамото

Стварни организатор и данашњи врховни командант јапанске ратне флоте адмирал Јамамото је већ давно пре уласка Јапана у рат до тачнина и савесно израдио свој ратни план, за данашње поморске операције, претпостављајући са сигурношћу да ће једног дана ипак доћи до оружаног сукоба између Јапанаца и Англосаксонаца. Већ у то време он је Тихи Океан називао „морем одлука", мислећи на то, да ће се на Пацифику коначно пречистити питање, коме да припадне превласт над највећим морем земљине кугле.

Кад је адмирал Јамамото почетком децембра 1941 предузео прве озбиљне ратне операције са својом флотом на Тихом Океану, тада су и неки објективни амерички и енглески војни стручњаци признали, да је адмирал Јамамото био у стању да из свог штаба, из собе за рад, са тачношћу најпрецизнијег часовника израчуна дејство, сигурност и неизоставне последице својих напада на мору, које је дириговао на даљине од неколико хиљада километара. Човек, који се данас сматра на челу јапанске ратне морнарице, већ одавно добро познаје енергичност Американаца и истрајност Енглеза и он је са том чињеницом већ унапред рачунао.

Адмирал Јамамото је као млад официр у руско-јапанском рату учествовао у чувеној бици код Чушиме, где је био теже рањен, па је имао прилике да својим очима види пораз руске флоте. По својим способностима и свестраном стручном знању, шеф јапанске флоте може се упоредити са претседником владе адмиралом Тогом, победником код Чушиме. Он је у истини рођен за вођа. И као што се јапанска морнарица из скромних средстава полагано развијала до свог данашњег врхунца, тако је и адмирал Јамамото водио тешку и дуготрајну борбу да би до краја остварио своје велике војничке идеале. Као заменик министра ратне морнарице, он је пуне три године радио на томе, да се јапанска флота претвори у један строго дисциплинавоан организам.

И по другим својим особинама Јамамото много личи на адмирала Тога. И један и други познати су као велики ћутљивци. Највећи токијски дневник послао је једном свом највештијег репортера адмиралу Јамамоту да га интервјуише. Овај разговор је трајао више од пола часа. За тај интервју се може рећи да је био најчуднији разговор, који је новинар водио са једном угледном личношћу. За време интервјуа, адмирал Јамамото је изговорио свега четири речи, а све остало морао је довитљиви репортер сам да прочита са његовог лица, израза и гестова рукама. И овај разговор је објављен на три дугачка ступца, и изазвао је најживље интересовање не само у јапанској, него и у целокупној светској јавности. Велики ћутљивци су уједно и велики мислиоци. Они су исто тако опасни противници за шаховском таблом, као и на конференцијама или на ратном пољу. А да је тако, пример адмирала Јамамота то најбоље сведочи.

Пред новом Крипсовом мисијом у Индији?

Лондон, 26 јануара. — Према једном извештају из Амстердама, „Нојес Цирихер Цајтунг“ јавља да претстоји нова мисија бившег британског амбасадора у Русији сер Стафорда Крипса, којој у британским и индиским политичким круговима придају велику политичку важност. Као што је познато, Крипс је за времe свога деловања у Москви једном већ био у Индији и тамо ступио у додир са водећим индиским личностима. Упркос томе што се у енглеској престоници још ништа поуздано не зна о овој новој Крипсовој мисији, ипак се претпоставља да ће он свој боравак у Индији искористити да испита тамошњу унутарњу политичку ситуацију и проучи могућности евентуалне промене у британској влади, као и у Бироу за Индију. Ова акција била би олакшана тиме, што је индиска конгресна партија, која је до сада водила политику пасивног отпора, променила свој став, тако да би она олакшала Крипсове преговоре у овом правцу.

Поморски губитци Шведске у садањем рату

Стокхолм, 26 јануара. (ДНБ) Шведски корветни капетан Елиот изјавио је у једном предавању, које је преносио и радио и објавила штампа, да је шведска трговачка флота у садањем рату изгубила укупно 180 бродова са 300 хиљада регистарских тона. Вредност ових бродова је око 90 милиона шведских круна.

(●)

ДИПЛОМАТСКА САВЕТОВАЊА У ЛИСАБОНУ

Лисабон, 26 јануара. (МТИ) — Јављају из Лисабона да је португалска престоница постала средиште важних дипломатских преговора. Претседник владе Салазар примио је јапанског и немачког посланика у Лисабону и шефа трговачке делегације Рајха која се налази у Немачкој. Поред тога, португалски премијер примио је лисабонског шпанског посланика, који је одмах после тога отпутовао за Мадрид ради подношења извештаја. У исто време, португалски мадридски посланик стигао је у Лисабон.

Министар финансија Рајха у Италији

Милано, 26 јануара. (ДНБ) — Министар финансија гроф Шверин фон Крозник стигао је у Милано. На миланској станици приређен му је срдачан дочек, коме је присуствовао и италијански министар финансија Таон ди Ревел. Циљ састанка између немачког и италијанског министра финансија је да се оснује међуминистарски комитет у сврху утврђивања истоветних мера у погледу снабдевања, раздеобе и утврђивања цена за поједине индустриске и пољопривредне производе. Претседник овог комитета биће сам Дуче.

Годишњица смрти грофа Чакиа

Будапешта, 26 јануар. — Будапешти Ертешите јавља: Сутра, 27 јануара навршава се година дана од смрти бившег министра спољних послова грофа Иствана Чакиа. Приликом годишњице његове смрти, претседник владе др. Ласло Бардоши са вишим чиновницима свога министарства положиће венац на гроб бившег министра иностраних послова. Потом ће се у крунидбеној катедрали Краља Матије отслужити заупокојена миса, којој ће присуствовати поред претседника владе и сви остали чланови владе и многи великодостојници.

Решен спор због поседнутог острва Тимор

Лисабон, 25 јануара. — Између Португалије и Енглеске изглађене су супротности у вези са запоседањем острва Тимор. По склопљеном споразуму, аустралијске и холандско-индијске окупационе трупе биће замењене португалским трупама. По једном лисабонском званичном саопштењу, трупе које стоје спремне у Лауренсо Маркесу добиле су наређење да крену на пут ради преузимања одбране португалског дела Тимора.

Резиме најновијих ратних догађаја на Далеком Истоку

Рим, 26 јануар. — Токиски дописник „Месађера“ о данашњој ратној ситуацији на Далеком Истоку даје овај резиме: главне операције врше се сада на Филипинским острвима, око Сингапура и Бурме. На Филипинским острвима америчке трупе воде огорчену борбу да спрече даље продирање Јапанаца и борба траје пуном жестином. Па ипак, већи део Филипинских острва налази се данас већ под контролом јапанских трупа. Борба је овде ванредно тешка, а са обе стране очекују се појачања. Сасвим је разумљиво да се Јапанци морају држати у сталном ратном постројењу и употребити све снаге које им стоје на располагању, да би могли савладати и последње препреке.

Што се тиче Сингапура, ситуација је прилично слична. Енглези нестрпљиво очекују долазак нових појачања, али при томе наилазе на велике тешкоће. По мишљењу јапанских војних стручњака заузеће Сингапура је ипак неизбежно.

И од Филипинских острва и Сингапура важније су ратне операције које се сада воде у Бурми. Јапанцима је већ до сада пошло за руком да један део Бурме окупирају. Ако њихов план — што се може узети као извесно — успе, у том случају сваки покушај маршала Чанг Кај Шека да доведе нова појачања биће осујећен. У јапанским војним круговима се рачуна, да ће Чанг Кај Шек ускоро сасвим напустити борбу.

САВЕТОВАЊА ХАЛА И ЛИТВИНОВА О УПОРИШТИМА НА КАМЧАТКИ

Вашингтон, 25 јануара. — Министар спољних послова Хал примио је у петак совјетског посланика Литвинова, који се овде задржао преко једног сата. О предмету разговора није званично ништа саопштено. У политичким круговима се тврди да је свом приликом реч била о захтевима Вашингтона да се Камчатки уступи Сједињеним државама као упориште за операције против Јапана.

Узнемирење у Аустралији због искрцавања Јапанаца на блиским острвима

Канбера, 25 јануара. — По наређењу владе, сви индустријски крајеви у Аустралији имају се потпуно замрачивати. Власти строго контролишу испуњавање овога наређења.

У земљи влада велико узнемирење због вести о искрцавању Јапанаца на блиским острвима. Аустралиска влада се, одмах после вести о искрцавању Јапанаца на Новој Гвинеји и Саламонским острвима, као и на Бизмарк острву, обратила хитно Рузвелту. Карактеристично је за расположење аустралиског народа писање „Мелберн Хералда“, који између осталог каже: Ми смо својевремено слали трупе и ратног материјала, у великим количинама, на друга ратишта, јер су нам дата уверавања да Сингапур гарантује Аустралији сигурност. Читав низ стручњака уверавао нас је да се Сингапур не може заузети. Истина је, додуше, да град још није пао, али сматрамо за оправдан наш захтев да знатан део ратног материјала тражен од наших Савезника окренемо у ту сврху. Врло би опасно било кад би се рат на Тихом океану сматрао као другоразредан.

Аустралиски Парламент сазван је у ванредну седницу, да се претресе положај који је настао услед нових јапанских искрцавања.

ПАЛАС

Само једна девојчица

Одличан весео мађарски филм

Јавор П., Петхеш, Егерт Марта, Зорбори 7

АПОЛО

Моја кћи није таква

Духовит мађарски шаљиви филм

Толнаи К., Кабош Ђ., Тураи И., Рајнаи Г., Рожахеђи К.

ОДЕОН

Сјајна мађарска оперета од Хуска Јене

Принц Боб

Силаги Л., Шимор Е., Ковач К., Рајнаи Г., Маклари З., Визвари М., Гретуш З., Биличи Т., Даниш Ј.

РЕКС

Три живота једне жене

Сјајан амерички филм по роману светског гласа. Бет Девис, Шарл Боаје

Претставе почињу: 4, 7 и 9.30 часова — само за овај филм.

Пред оживљењем унутрашњег политичког живота

Будапешта, 26 јануар. — Будапешти Ертешите јавља: После божићњег одмора поново ће оживети унутарња политика у престоници. За четвртак су сазване седнице политичких одбора оба дома. Пре подне у десет часова одржаће седницу и одбор за спољне послове парламента, а по подне исти одбор Горњег Дома. На тим седницама претресаће се искључиво актуелна политичка питања. У петак, по подне у 5 часова, после краћег одмора, одржаће се прва партиска седница МЕП-а.

Багдадским експресом кроз Анатолију

Туђински свет, посматран кроз окно железничког вагона

Цариград, јануара. — Преко од Цариграда, на азијској обали, лежи Хајдарпаша, главна полазна станица трансанатолске Таурус-експрес пруге, која води кроз Малу Азију, преко Анкаре и Адена, на сиријску границу, и као багдадска железница успоставља везу са енглеско-арапским Ориентом овом пругом.

Спаваћи вагони дугачког експреса на станици у Хајдарпаши носе табле које већ овде, на Мраморном Мору, још на догледу европскога континента, дочаравају човеку онај далеки свет: „Хајдарпаша-Алепо“, „Хајдарпаша-Багдад“... Човек мисли да снева, али снови су у Турској стварност. Ова железничка линија није само обична веза пруге од толико и толико километара, него чаробно скраћење једног удаљења, чији стварни сразмери одговарају бродској вези око Мале Азије, преко Родоса, Кипра и Бајрута.

Уђе човек у воз, и већ је у атмосфери која је још само упола турска.

ДУЖ ОБАЛЕ МРАМОРНОГ МОРА

Воз јури часовима дуж обале Мраморног Мора. Красне виле, у редовима и појединачно. Преко пута острва. Касније, изглед се ограничава на обалу ускога голфа од Измита. У маленим затонима љуљушкају се стари, обојени рибарски чамци. На првој станици нуде нам продавци печено кестење, на другој свежа уловљене рибе повезане о врпце, које се сјаје као плави челик, а на трећој црвене јабуке.

Кроз мали, старотурски Измит вози модерни експрес средином главне улице, као улични трамвај, да се затим, одвоји од мора и зађе у унутрашњост земље, и постепено се, кроз падине брегова и долине, приближује висоравни Анатолије. И то траје много часова. Уграђени језичци између брегова све су ужи и ређи, природа све већма дивља. Ту и тамо пријави се још по које анатолско село са малим минаретом. Куће су већим делом од глине. Виде се још појединачна поља, али се не виде места, насеља. Виде се војнички шаторски логори, али људи нема. Где су они? Једном само приметисмо неку црну прилику где јаше усамљена на мазги. Овде се добива најбоље непосредан утисак о оскудици људи у Турској.

ПЕТ МИНУТА НА СТАНИЦИ У АНКАРИ

Пред вече, воз достиже мрку, полупусту висораван унутрашње Анатолије, и равномерно, правом линијом, јури даље. У ноћи, осветљеној само звездама, нема више брегова, само се из даљине озаравају ивице нижих планина. Размаци међу појединим станицама веома су велики. Већ је поноћ кад стижемо у Анкару.

Усред пустога предела модерна станица од бетона са проширеним уређајем трачница, на којима стоје локомотиве под паром, и нестрпљиво брекћу. Неочекивано много људи живо се крећу тамо-амо на јасно осветљеноме перону. Нечујно клиза такси-аутомобили, асфалтом поред станице, к хотелу „Палас“, узбрдице, на пола пута до брега на којем се дужу куће старога града. Чини се као да чујемо музику хотелског Бар-а, где сада шарено, с брда с дола скупљено интернационално друштво разбија своју досаду: ексдипломате са својим женама и ћеркама, официри, агенти, инжињери и новинари, званичници из министарстава, трговци.

КОФЕРИ ЗА ТЕХЕРАН, БАГДАД, ЈЕРУСАЛИМ, КАИРО И — БОМБАЈ...

Воз јури даље кроз ноћ. Већ после неколико минута, Анкара је још само један сан.

Ноћ је дуга, часови пролазе споро. У Анкари убачени кофери срећују се. Они носе винете великих хотела у Техерану, Багдаду, Јерусалиму, Каиру... Читамо и имена хотела у Карашиу, Бомбају, Батавији. Овим возом путују скоро једино дипломате, официри у цивилу, инжињери. Свакако више странаца него Турака, којима су тек недавно одобрена извесна олакшања при прелазу границе за Сирију.

Дах и дух туђинског света удара овде човеку тако непосредно у лице, као можда још једино у Лисабону. Неутралност Турске изгледа овде као велика гостољубивост, која, дабоме, не даје сумње о својим границама.

ТУРЧИН СЕ СМЕШКА И ПРИЧА...

Седи се још дуго у вагон-ресторану и забавља се. Гласан говор води се на енглеском, односно америчком језику. Два Енглеза нашла су једног младог Турчина, који добро разуме енглески и прави им друштво, па с њиме разговарају.

У средини вагона заваљен је у седиште један омањи старији господин са округлим трбушчићем, којем се не види да је као дечко и он носио фес, толико је добро европски одевен. Он, смешкајући се, слуша разговор, и посматра Енглезе тако љубазно као да су то његова два одрасла детета. Исто љубазан поглед његов почива и на младоме Немцу који седи код другога прозора и ћути, задубљен у неку научну брошуру. Најзад, са неком пријатном топлином погледа отпочиње разговор... Он је из Анкаре, где има много новаца и једну вилу. Свет се опет тако комеша и претура, како је то интересантно, а Турска игра притом такођер важну улогу, — како ласкаво! Турци су врло поносни на то да рат још није могао ништа да им нашкоди, и ето у њиховим возовима седе непријатељи мирно један поред другога, чине се као да један за другога не постоје...

Турчин се стално смешка, изгледа да се веома радује. Али шта он стварно мисли, нећемо никада дознати.

У КРАЈУ ГДЕ СЕЗРЕВА НАРАНЧА И БАНАНА

Таурус је граница пред границом. То је друга земља, када воз кроз тридесетак тунела пробије романтичну планину Таурус, и ујури у плави свет Средоземнога Мора, у мали, суптропски рај, где сада сазревају наранче и банане. Ту је, поред Анкаре, стециште најјаче инфилтрације странаца. Пољски емигранти сачињавају овде читаву колону, а и арапска емиграција из Сирије није овде незнатна.

Турска полиција успоставила је и овде разгранату службу и тајну над странцима, којој се не може одупрети. Засад још овде превлађују Енглези. Багдадска пруга је омогућила да развију своју запосленост...

ВЕСТИ ИЗ — БУДАПЕШТЕ

ПРИПРЕМЕ ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ИЗЛОЖБУ У БУДАПЕШТИ

Припреме за пролетњу пољопривредну изложбу и сајам стоке, која ће се отворити 21 марта, живо су у току. Отпочела је изградња нових стаја за приплодна сточна грла на изложбеном простору, који запрема близу 30 јутара. Међу осталим вредносним материјалом, биће приказана нарочита узорна села, са уређајима који ће дати смотру живота, рада и обичаја дотичног сеоског становништва.

ОТРОВАО СЕ СРЕТСТВОМ ЗА УСПАВЉИВАЊЕ

Ференц Хорват, 23-годишњи чиновник из Будапеште, у суботу на ноћ узео је већу количину сретства за успављивање. Изјутра, нађен је у онесвећеном стању, у постељи. Установљено је да је младић већ дуже времена поболевао, па је стално узимао сретства за успављивање. Вероватно је да је овај пут узео непрописно велику дозу, из непажње. Пренесен је у болницу.

ОТКУП ПЛАЦЕВА У ВЕЗИ СА ИЗГРАДЊОМ АРПАДОВА МОСТА

Изградњи Арпадова моста на Дунаву напредује. У вези с овим потребно је присвајање околних терена, нарочито на будимској страни, те ће 91 приватан плац бити у ту сврху откупљен. Досад је већ са 57 власника постигнут споразум о откупној цени, а за преузимање осталих некретнина биће примењен судски откупни поступак. Сума коју је држава досад исплатила бившим власницима откупљених земљишта износи 2.9 милиона пенга.

ВЕСТИ

— **СРЕБРНИ НОВАЦ** од 1 и 2 пенга мењаће новчани заводи (Немзети банк) само закључно до 31 јануара, те се упозорава грађанство које такав новац још поседује, да га до тога времена измени.

— **Министарски комесари на челу водних задруга у Јужном Крају.** Министар пољопривреде својом последњом одлуком поставио је на чело водне задруге Сантова-Бездан др Томаша Кишша, безданског бележника. За Задругу Прекопају у Силбереку др. Михаља Бетеша, бележника из Ходшага, за задругу Каш-ол-Дунагардон Белу Вуковарца, сремског начелника из Жабље за задругу Моноштор-Апатин др. Јенеа Мајера, апатинског адвоката, а за задругу у Тителу Ђерђа Керењиа, зомборског краљевског техничког саветника. Ово именовање важи за две године.

— **Концерт г. Кромбхолц Карла виртуоза на клавири из Сабадке.** Познати вортуоз на клавиру г Карло Кромбхолц из Сабадке, на дан 30 јануара одржаће свој концерт у Ујвидеку, у свечаној дворани Делвидеки Конзерваториума, у згради бивше Трговачке коморе. Улазнице за овај концерт продају се у радњи Барта и друг. Цене места су 1 и 2 пенга. За чланове Левенте 50 фијера.

— **Уместо паприке за млевење — бабуре.** — У Бачфелдвару и у сколини, у Обечеју, Чуругу и Петереву убудуће садиће се само паприке, такозване парадајз-бабуре. У тим местима до сада се искључиво садило на 60 катастарских јутара паприке за млевење, док ће се од сада на истом комплексу земљишта смети садити само врста парадајз-бабуре.

— **Лајош Урбан,** 76 годишњи земљорадник из Ујвербаса, извршио је самоубиство вешањем. Узрок самоубиства је неизлечива болест.

— **Болнички брод** шведске ратне морнарице „Принц Карл“ стигао је у Шведску са 106 финских ратних инвалида. Они ће бити смештени у посебну болницу у Стокхолму.

— **Изградња дивовских хидроавиона у Француској.** По програму обнове француске авионске индустрије, граде се сада, како јавља „Нуво тан“ из Вишија, пет дивовских путних хидроавиона. Они ће моћи прећи Атлантски океан, са 50 путника, за 20 сати, а летеће брзином од 300 км на сат. Тежина нових авиона износиће 70 тона, а имаће сваки по 6 мотора и резервоаре са 20.000 литара бензина. Први авион који се сагради носиће име маршала Петена.

— Постављени су чланови Поопривредног одбора у Сабадки. Редовни чланови су: Тукарчи Карољ, Пера Лулић, Ковач-Ошкалаш Јожеф, Цабаи Михаљ, Кајба Јожеф, Фејеш Карољ, Лојзија Шарчевић, Какоњи Иштван, Александар Липозенчић, Деак Андраш, Јулије Војнић мл. Калман Тихамир; заменици: Берењи Михаљ, Доро Шандор, Чајкаш Иштван, Нађ Торма Ђорђе, Вереш Јожеф, Јенеи Иштван, Кун Лајош, Биркаш Лајош, Винце Резидер и Биркаш Иштван.

— Окружни суд у Сабадки судио је Јухас Имреа, будапештанског трговачког агента, кога је Земаљски институт за глуварење у Будапешти тужио за продају ствари, које је Јухас продавао, а новац није обрачунао. На суђењу је присуствовао и претседник института за глуварење и после његовог исказа суд је донео пресуду којом је Јухас осуђен на четири месеца затвора и на 3 године губитка часних права.

— Русинско народно позориште у Унгвару отпочеће 7 фебруара своју сезону, Зилахијевим комадом „Пече сунце" у руском преводу. Пред прву претставу реорганизованог руског позоришта одржаће предавање говор саветник Илницки.

Суд у Сабадки осудио је на месец дана затвора супругу Стевана Фаркаша због непажње. Фаркашева жена оставила је на столу шибицу коју је дохватио њен синчић од 18 месеци и играјући се запалио своје одело. Од добијених опекотина дете је умрло.

— Лекарска вест. Др. Шлагетер Андор, шеф оператер ординира и лечи у Брезовски санаторијуму. Будимпешта, П Ракоци Ференц пут 175. Телефон: 24—26. 181

— 250.000 белгиских радника добровољаца стигло је ових дана у Немачки Рајх, где ће бити запослени у индустријским предузећима.

— Окружни суд у Сабадки казнио је јуче већи број оптужених лица, који су продавали своју робу изнад максимиране цене. Андор Вајс, трговац боја, кажњен је са 500 пенга, или 50 дана затвора, и на губитак часних права на годину дана, јер је доказано да је фирнајс продавао за пенгу скупље од максимиране цене. Иван Буљовчић и Деспот Јовић, земљорадници, кажњени су по 30 пенга, јер су кукуруз продали на продају скупље од прописаног максимала. Осим тога, конфисковано је код Буљовчића 50 килограма, а од Васића 780 килограма кукуруза. Такође је кажњена и Ана Халас, месарка, на 50 пенга казне због продавања свињине изнад максималне цене.

— Становништво Италије износило је 31 децембра 1941, према најновијим званичним статистичким податцима, 45,366.000 душа. Нове, за време рата Италији припојене територије овде нису узете у рачун.

— 247 пари ципела нашло је министарство у Карцагу у радњи Шандора Ференција, који није имао дозволу да продаје обућу. Против њега поведен је поступак.

ПРИВРЕДА

Сировине Европе

У немачком часопису „Четворогодишњи план", генерал фон Ханекен расправља питање снабдевања сировинама, најважнијим за вођење рата. Привредна снага скоро целокупног европског континента, са становништвом од округло 350 милиона, ради за немачки фронт. Оружје и војна опрема за Совјетски фронт ствара се из финског челика, норвешких, француских и шпанских гвоздених руда, италијанског, мађарског и хрватског бауксита и румунске нафте. Најважнију сировину, угаљ, плански расподељује немачки Рајх по Европи, путем приватних организација и трговине угљем. У току је уређење синдиката у окупираним крајевима. Планска изградња појачане угљане производње у крајевима старог Рајха, као и шлески ревир некадашње Пољске, створиле су капацитет који је двапут толики као год. 1938. Немачко снабдевање гвожђем већ је путем четворогодишњег плана постало мање зависно од иностранства, а к томе долази снабдевање из поседнутих и припојених крајева. И капацитет добивања гвожђа износи више него двоструку количину но 1938. Од осталих метала, стоји алуминиум, због своје важности у авионској индустрији, на првоме месту; његов је капацитет још повољнији, у односу према предратном добу, него код угља и гвожђа.

Светска потрошња нафте

Процена целокупне светске потрошње петролеја за првих девет месеци 1941 износи 1647 милиона бурадi, и нешто је нижа од оне у год. 1940, у истом временском периоду. Развој није био посвуда једнак. Повишење у малој мери показују Сједињене државе, Совјетска Русија, Венецуела, Аргентина, Тринидад и Египат, док је потрошња нешто снижена у Мексику, Колумбији и Ираку. Потрошња је порасла исто и у Великој Британији, на 41,5 мил. према 39,4 мил. Вел. Британија учествује са 2,5% у светској производњи петролеја.

— Пожар у Опаланци. У Опаланци избио је пожар у згради основне школе у улици Ајзенхут. Већ у 3 часа ујутру ватрогасне сирене најавиле су пожар и ватрогасци су, као и грађанство, после четири часа тешког и напорног рада успели да локализују пожар. Пожар је избио услед непрописно грађеног димњака, који је својом топлотом загревао једну греду кровне конструкције, која се запалила и после неколико дана тињања букнула у пожар. Пожар је одмах захватио старе школске клупе, те кров и после целу зграду. Пожар је претио да захвати и зграду Мешовите грађанске школе. Причињена штета износи око 10.000 пенга, а зграда је била осигурана код осигуравајућег друштва „Херцег-Босна" на своту од 30 хиљада пенга. **Н.**

— Крађу у трамвају у Сабадки пријавила је супруга Беле Сел. Непознато лице украло јој је из џепа новчаник са 70 пенга.

Зубар! Дентиста Хајнрих Никлас, Ујвидек, П Ракоци Ференц улица 46 (бивша Футошка), ординира: 8—12 и 3—6. 179

— Предаја масти или сланине властима у Сабадки. На основу наредбе Министарства за снабдевање број 8400/1940, сиромашни грађани који су за личне потребе хранили по једно свињче, треба пре клања да поднесу властима молбу да би се ослободили предавања четири килограма (или више) масти по свињчету уз одговарајућу цену, ако по броју чланова породице имају право на целу количину добијене масти. За сваког члана припада годишње 11 килограма масти. Молбе треба поднети Уреду за снабдевање у Сабадки.

— Уред за брашно у Сабадки пресељен је у нове просторије, које се налазе на Тргу св. Стевана број 9, двориште, а не у Бачањи улицу број 1, како је раније било речено.

— Зелене упутнице за набавку кукуруза у Сабадки изгубиле су важност за сво време док војне власти не подмире своје потребе. Градски уред за снабдевање у Сабадки извештава поседнике зелених упутница, које до данас нису искоришћене, да на зелене упутнице не могу кукуруз купити на тржишту. Потребе кукуруза биће подмирене од стране војних власти.

Вино, ракију, ликер и рум најјефтиније добићете у бившем подруму КОМЉЕНОВИЋА код Нађ Ференца, Хитлерова, 7. Тел. 38—39. 165

— Саонице на железничким шинама. У близини станице Петрец-Дунагалош, коњи упрегнути у саонице, остављене без газде, поплашени, појурише у правцу железничке пруге, и ту су се, на отвореним шинама, зауставили. У истом тренутку стизао је на станицу особни воз, који је претурио саонице и наставио несметано пут. Саонице су се потпуно изломиле, а коњима се, на срећу, није ништа десило.

— Курјаци су напали, у околини Бургаса, у Бугарској, једнога подофицира када се друмом враћао кући. Испрва је морао да се бори са четири курјака, али касније је дошао још један чопор. Сутрадан, несрећни војник нађен је у снегу, сав раскомадан и делом изеден од дивљих зверова. По искрвављеном бајонету, и другим траговима, види се да се морала одиграти тешка борба пре но што је савладан.

— Министарство за снабдевање дозначило је за Сабадку, за јануар 1362 пара готове обуће и 1942 килограма ђона. Осим тога, Сабадка је добила 700 пари јевтиних радничких цокула. Распоред обуће и ђонова извршен је и грађанство ће ових дана добити куповне купоне.

— Учестале крађе у Опаланци. У последње време у Опаланци десило се више крађа, којима полиција, и поред енергичне истраге, није могла да уђе у траг. Тако се 19 о. м. десила крађа код сиромашног свирца Жарка Николића. Непознати лопови украли су веш, који је његова супруга прострла да се суши. Непознати лопов упао је у двориште, преко баште Максе Шијакова. Штета износи око 60 пенга.

— У Зомбору кажњен је са 200 пенга глобе тамошњи месар Станимир Брбаклић, који је у безмесне дане несметано продавао месо. Исто тако је кажњен, са 50 пенга, пештански чиновник Шипош Карољ, који је од Брбаклића купљено месо хтео да даље отпреми.

— Велики пожар у Сабадки букнуо је у радионици индустрије намештаја Густава Фистера. Потпуно је изгорела машинска кућа, као и већи део сировина које су се налазиле у згради. Верује се да је ватра избила у сушионици радионице, где је из пећи искочила варница, која је запалила сировине, те се пожар пренео и на зграду. Штета се цени на 3000 пенга. Овај део зграде није био осигуран.

— Хладноћа у свету. Последњих дана, у Бугарској је најнижа температура износила, у појединим крајевима, —27 степени. Школе су затворене. У северној Шведској, хладноћа је достигла незапамћен степен од —53 Целзија. У Триесту, у Италији, забележено је —15 степени, што је за тамошњу климу сасма необично. Велика је зима једнако још и у Француској, где уз то влада несташица огрева. Талас хладноће захватио је овај пут делимично и Египат.

— Број рођених у Зомбору, за време првих 20 јануарских дана, износио је 34. Брак је за то време склопило четири пара, а умрло је 30 особа, 18 мушкараца и 12 женских.

Нови лекар у Зомбору. После вишегодишњег специјализирања на клиникама за унутрашње болести у Бечу (проф. Нојман, проф. Јагић) отворио је **др. Данило Чичовачки** његову ординацију са модерним **рентгеном у Зомбору,** Етвеш керут 15 и ординира од 8—11 и 2—5 часова. 162

— Супруга Антуна Габрића у Сабадки пријавила је полицији да јој је непознати џепарош у Уреду за снабдевање украо 45 пенга.

— Модернизована је железничка пошта у Сабадки. Недавно је модернизована унутрашњост старе главне поштанске зграде у Сабадки, а после отварања главне поште приступило се и модернизовању мале поште код железничке станице. Сви радови су завршени на велико задовољство меродавних, те је и ова пошта отворена.

Наука и живот

Прашина као узрок зевању

У Европи и Америци дуго се већ времена чине огледи на који би се начин могао ваздух чистити од прашине. По лекарском установљењу, здравље градског човека највећма је угрожено тиме што улични саобраћај ускомеша огромне количине прашине, која лебди у ваздуху и онда када се улице сталним чишћењем држе чисто.

Прашина, нарочито градска, гнездо је најразноврснијих бактерија. Зевање, које је код градског становника много чешће него код човека на селу и у природи, највећим делом није знак сањивости, као што се обично мисли, него значи исцрпеност организма. А то проузрокују бактерије које крв не може да свлада, узрочници су сваковрсних болести.

Сељак, земљорадник, и после тешког, заморног рада свежији је и одморнији, но градски човек, иако се овај, просечно узето, телесно много мање замара. Па ипак, сељак зева много ређе, и то само онда кад га савлађује сан. Док градски чиновник, н. пр., већ у подневним часовима почиње да зева, што значи да му је организам на граници исцрпености. А томе је узрок поглавито множина бактерија удахнута прашином.

Успешних утамањивача, односно сузбијача прашине данас још такорећи и немамо. И највећи електрични усисачи прашине не би били довољни да уличну прашину покупе у оноликој мери да би ваздух био у правоме смислу речи чист. Научним испитивањем испостављено је да у једном кубном милиметру градског ваздуха има просечно 3 до 500.000 зрнца ситне прашине, који се број смањује што је удаљење од града и саобраћаја веће. На високим планинама, ваздух је најчистији, — понекад једва ако има 10—20 прашних зрнаца у једном кубном милиметру. Да такав чист ваздух може само годити плућима, а тиме и човечјем здрављу, није потребно нарочито подвлачити.

У многим градовима Европе покушало се, у циљу сузбијања прашине, улице полевати уљем, но и то има својих рђавих страна; н. пр. на клизавом путу број несрећних случајева већи је. У Лондону, један кварт града поплочен је гумом, која додуше мање прашине диже него калдрма, али се показало да гума није довољно издржљива ако је саобраћај мало живљи, те се мора стално крпити. Са извесних страна препоручују се конструкције нарочитих ваздушних цедила, апарата који би аутоматски ваздух ослобађали од прашине. Ако би се ово у пракси остварило, било би и много мање зевања у граду, те би и његови становници били здравији.

Пап Ђерђ
стовариште пива, рума и творница ликера
УЈВИДЕК
Сечењи ул. 33. Тел. 39-38
препоручује
ЛИКЕРЕ
одличног квалитета као и остала алкохолна пића.
Препоручује најодличније
пиваске производе
Дрехер-Хагенмахер
и Прве Мађарске Пивоваре
А. Д. Будапешт 155

СПАНАЋ ЈЕ НАЈЗДРАВИЈЕ ПОВРЋЕ

Поврће, сваке врсте, одлична је храна и оно доприноси нормалној функцији човечјег организма. Али већ давно лекари и хигијенски стручњаци утврдили су да је спанаћ, ипак, најздравије зелено поврће. Ову одличну храну лаици потцењују и многи је не воле да једу. Греше, јер спанаћ не само што садржи разне хранљиве делове, већ их садржава најразноврсније заступљене, као ниједно друго поврће. Поред тога, спанаћ је најлакше сварљиво поврће.

За болеснике је добро ако се спанаћ справља са слатким крављим или киселим овчим млеком, или пак, ако му се дода једно јаје. Најзад, спанаћ спада међу најјевтинија поврћа.

Кратке медицинске занимљивости

Шећер спада у групу органских угљених хидрата, који заслађују материју са којом се мешају. Чист хемиски шећер се добија из шећерне трске.

*

Диабетес мелитис је латински израз за шећерну болест, која базира на јаком поремећају у измени материја. Јавља се недостатак хормона, које излучује троушна слузокожа, па организам није у стању да искористи шећер, који се нагомилава у нашем телу, а који је веома хранљив.

*

Славни француски физичар Ирена Кири-Жолио (рођена 1905), кћи је брачног пара Кири, који су пронашли радиум. Муж јој је Фредерик Жолио, откровитељ неутрона. Она и њен муж су за то откриће добили 1935 Нобелову награду за физику.

*

Диатермија је специјална грана лечења болести, којом се дубље смештене оболеле ћелије човечјег тела загрејавају наизменичном електричном струјом. Код реуматизма, ишијаса и других болести се данас с успехом примењује.

*

Орах је веома хранљиво воће, у своме језгру има 50 од сто хранљивог уља. Дрво му је необично тврдо и стога се радо употребљава за израду намештаја.

Свет

Дипломатски заплети због — једног пса

Случај се, дабогме, десио у Америци. Гђа Гауклер, једна стара дама у Њујорку, имала је керицу која је, у својој размажености, мало ујела другу једну стару даму, која је случај пријавила полицији. Полиција је кратким путем пса осудила на смрт, и позвала власницу да осуду изврши у најкраћем року. Међутим, старица није имала срца да то учини, тако да је власт била присиљена да ствар узме у своје руке, и псето је „стражарско“ спроведено на полицију. Осетљива дама на то је замолила да сме пре извршења пресуде, још једном видети свога керића и с њиме се опростити. Полицијски органи су се сажалили и допустили посету. Међутим, пошто је тај опроштај дуже потрајао, полицај, који је пред бараком стражарио, уђе унутра да ствар доконча, но, на своје највеће изненађење установи да су просторије празне, — старица је, заједно са осуђеником, кроз једна споредна врата умакла. Одмах поведеном истрагом испостави се да се ради о унапред спремљеном бекству. Госпођа Гауклер и керића јој чекао на споредном изласку аутомобил, који је бегунце одвезао у суседну државу Њу Џерсеј. Сам је пријављивачу, а и угледу полиције требало дати задовољштину. Међутим за овакве случајеве не постоји у америчким законским прописима параграф. Случај се није могао квалификовати ни као бекство ни као отмица. Најзад је њујоршка полиција донела решење да се прописним путем затражи од суседне државе „изручење“ осуђеног пса. Али, пошто у америчкој казненој хроници није још било примера да се окривљени пас изручује званичним путем, поступак ће вероватно дати прилику за подужу правну дебату. А дотле, срећно спасени пинчика, заједно са својом власницом, чека на територији државе Њу Џерсеј завршетак овог „дипломатског заплета“.

Један многострани уметник

Шта је све био јапански сликар Тодо

Необична каријера једног талентованог Јапанца

Данашњи сликари у Паризу, плеада најчувенијих боема на свету, преживљују тешке дане. Њих је криза тешко погодила. Иако им послови не иду никако, јер свет данас све мање купује сликарске радове, држава их је тешко опорезовала, као да су уметнички рађене слике неки ветикл луксуза, за који треба плаћати највиши порез.

Славни јапански сликар Фужита је због тога већ пре неколико година напустио Француску и преселио се у Америку, где сликари плаћају врло велики порез.

После одласка Фужите, који је у француским круговима уживао велику популарност, остао је у Паризу један други јапански сликар, кога је велики сликар обележио као свог уметничког наследника у Паризу. Његов наследник је талентовани јапански сликар Тодо.

Тодо је у последње време опасно конкурисао и најчувенијим француским и страним сликарима и они су га омрзнули као ривала и све учинили да га онемогуће у Француској. Међутим, француска влада је продужила Тоду дозволу за боравак у Француској за дуже време.

Сликар Тодо је човек необично бурне прошлости. Његов живот личи на прави филмски роман. Пре неколико година, Тодо је још живео у Токиу као скромни грађанин те вароши и био обућарски калфа у радњи свога оца, који је познат обућар у јапанској престоници. Изгледа да се обућарски занат Тоду баш није много свиђао, јер је једног дана напустио Токио и отишао у Киото. Још као калфа код свога оца, Тодо се интензивно бавио сликарством и на малим црвеним плочицама израђивао најлепше јапанске пејзаже. За те слике уметничке вредности нудили су му богати Јапанци лепе своте новаца, али он своје слике није хтео да прода.

Тодо је хтео у Киоту потпуно да се посвети сликарству, али му је ту дошао отац и преклињао га да се не бави сликарством, јер то не одговара традицијама њихове породице. Отац је успео да наговори свој син да ступи у један будистички манастир као калуђер и Тодо се скромно повукао међу манастирске зидове, живећи као испосник.

Три године је Тодо провео у будистичком манастиру и за то време није се могао бавити сликарским радом, јер су му то строги калуђери забранили. Кад је Тодо требао да прими калуђерски чин и ступи у ред будистичких свештеника, умро је његов отац. Тада овог даровитог младића ништа више није спречавало да напусти манастир, јер је обећање важило само до очеве смрти.

Пошто је сахранио оца, Тодо је продао све своје ствари и напустио Јапан. На путу у Кину гусари су му отели сав новац и све ствари, тако да је остао без игде ичега. По Кини се потуцао као обичан обалски радник, просјак и сликао људе по крчмама.

После многих догађаја, дошао је Тодо у Европу, па је захваљујући заузимању Фужите, дошао најзад и у Париз. Ту су богати јапански студенти омогућили Тоду да отвори свој сликарски атеље. За кратко време могао је Тодо свој талент да изрази у пуној мери и стекне велики број пријатеља и муштерија за своје слике.

Данас је Тодо познат сликар и веома богат човек.

РИЧА „НОВЕ ПОШТЕ"

ШЕСТОМЕСЕЧНИ РЕД

Клод Жевел

„Истина, ти не знаш моју нову ...ису."

То су биле неизбежне речи Албера Тисара при растанку. Чекао ...их и он их је увек изговарао ...тим тоном у коме је било нела...ности и не знам каквог задо...ољства.

Алберт Тисар је од оних другова ...ма нас вуче стварно пријатељ...а. Зашто се нисмо интимније ...ријатељили? То је тајна. Често ...ас осуђује случајности у живо...у. И заиста, случај је месецима ...ојао Албера Тисара са мог ви...а, и враћао ми га у правилно ...ољним размацима. Налазили ...се поново. Проводили смо за...о тренутке пуне успомена и ту...а прошлим. Давали смо један ...том обећања. Растајали се, раз...вали, заборављали.

И сваке треће или четврте годи...е то се понављало на углу неке ...це, у кавани, у радњи, на ста...ци метроа. Али при сваком су...ту Албер Тисар је на растанку ...говарао уобичајене речи.

- Истина, ти не знаш моју нову ...ису.

Ј ме је најзад почело копкати. ...о време учтивост је побеђивала ...бопитство, али, слаба је то по...а. И једно после подне, пошто ...се нашли у једној пошти и за...и сели да разговаримо у суседној ...кавани, ја нисам сачекао тра...ционалну реченицу и упитао сам ...ио Тисара да ли још станује у ...ци... Не бих свакако могао да ...ујем ту улицу. Срећом он ми ...е дао времена за то.

- Не, не — рекао ми је, — иселио ...м се пре три месеца.

Соба је била и сувише лепа ...ја не бих користио.

- Изгледа ми да ти и твоја жена ...ате неку селидбену болест. Кад ...е сретнем, кажеш ми да си се ...селио.

— И ти си то приметио? — на то ће он наивно. — Истина је.

И почео дугачку говоранцију о задовољствима које доносе промене. Нема ничег монотонијег него што је увек исти стан. Пошто није могао да путује јер га послови задржавају у Паризу, он се сељакао са краја на крај престонице. Имао је тако утисак као да путује из земље у земљу.

— Илузију?

— Не, не, рекао сам: утисак. Нема никакве везе између живота на Монмартру или код Инвалидског дома, на Гласијери или у Отеју. У сваком крају треба стећи нове навике. Нема ничег што вас толико заглупи као увек исти кварт и иста улица. На крају човек упозна све куће, све радње и све становнике, које среће у одређене часове на аутобуској станици или у киоску са новинама. Тако и сам човек стекне непромењиве навике и закржља у њима.

— Али твоја жена?

— То ти је врло живахна и фантастична природа. Кад је будеш познао...

И то је била међу нама једна од уобичајених реченица. Редовно смо говорили о томе како ћемо један другоме претставити своје жене, али никад то нисмо остваривали.

Тисар је продужио свој говор из кога је излазило да су незгоде селидбе много мање него преимућства. Расходи који су услед учесталости били све мањи, нису износили ни изблиза онолико колико би стајало које било од његових путовања замишљених, а неостваривих.

И поред свих тих лепих аргумената ја сам остао скептичан. Изгледало ми је да у тону мога пријатеља има извесног несклада који открива лаж. Нисам се могао уздржати, а да не помислим да је по среди нешто друго, нека од оних мајушних тајни које постоје у сваком животу.

Случај, који нас је тако дуго раздвајао, изненада нас је зближио. Летовање у истој бањи створило је између нас дотле одлагано пријатељство. Оно нас је спасло од тронедељне досаде и брзо се учврстило.

Госпођа Тисар, која је некад морала бити врло лепа, још је била привлачна и волела је да се допадне.

Тисар ју је увек гледао очараним очима и њихова би слога изгледала потпуна без извесних распри, које су потицале увек из истих изговора. Из нетачности младе жене која је увек стизала са закашњењем и из њене немарности јер је стално губила торбицу, новине или књигу.

Али то се могло опростити личности са бујном маштом како је говорио Тисар. Из њених уста чуо сам са узбуђењем изговорене теорије свога пријатеља и почео сам се питати да Тисар није као толики заљубљени мужеви одблесак своје жене и послушни извршилац њених ћуди.

Не знам да ли је то било зато што је он погађао моје мисли или што је хтео да се оправда пред другом. Тек он се сам вратио на предмет разговора који сам ја избегавао.

— Сад, кад је познајеш, — рекао ми је једно јутро, док смо је чекали на води, — рећи ћу ти истину. Мој живот крај Жилберте коју обожавам, био је постао мученништво. У кући је владао најпотпунији неред. Ништа није било на своме месту. Кад бих дошао у подне, никад ручак није био куван. Затекао бих жену још у пижами и неочешљану. Све ми је то парало душу. Шта да радим? Да дајем поуке створењу које зна да га волим, било би узалудан посао. Помирио сам се тако са судбином до онога дана, кад смо се решили да се иселимо. Шест месеци прошли су ми тада као сан, јер ти знаш да се стан мора отказати шест месеци унапред. Још од 10 часова ујутру моја је жена била очешљана, напудрована и кућа у реду. Погађаш ли зашто? Још од 10 часова ујутро могао је неко да нађе, да види стан, а Жилберта није хтела пред неким непознатим да покаже призор, којим се њен муж морао задовољити. Сад разумеш зашто, узимајући за изговор жељу за променама, коју је свакој жени лако усадити у главу, ми тако често мењамо станове. То ми доноси сваки пут по шест месеци реда у кући.

— Молим вас, где је уметник?
- Ја сам уметник.
— Дакле ви сте радили тај портре?
— А, то већ не.
— Него?
— Ја сам уметнуо слику у раму.

Најгенијалнији и најсмелији потхват Јошико Хаваки

Лепој јапанској шпијунки прети велика опасност (4)

Упркос многобројних и одређених опомена својих пријатеља Јошико Хаваки није хтела напусти Шангај све дотле, док своју велику и важну мисију не изврши до краја. Шта више, она је сада, рачунајући и на то да јој прети непосредна опасност од стране противника ...дна, са још већом енергијом истраживању приступила своме послу, показајући још већу смелост и спрему него дотле. Сама израђивала цртеже и планове, а огромне суме куповала војне планове, а за по изгледу безначајне описе разних фабричких постројења и других индустриских објеката плаћала је баснословне ...ме.

ОДБРАНБЕНИ ПЛАНОВИ НАНКИНГА У РУКАМА ЈАПАНСКЕ ШПИЈУНКЕ

Међутим, најгенијалнији и најсмелији потхват Јошико Хаваки био је обављен онда, када је успела ра постигне оно, што дотле ни највештијим јапанским шпијунима није пошло за руком, а то је, да се једног дана на оригиналан начин дочепала одбренбеног плана Нанкинга. То је била тајна, коју је влада маршала Чанк Кај Шека чувала иза седам брава. Генерал Доихара није могао својим очима да верује, када је верну копију овог плана имао у рукама. Он јој је одмах после тога упутио топло и срдачно захвално писмо и обећао јој највише јапанско одликовање за нарочите националне заслуге. Овај генијални потхват лепе јапанске шпијунке је допринео много да се њен углед у јапанској војној шпијунској служби још знатно повећа.

У то време почели су Јошико Хаваки кришом да прате и пажљиво посматрају најокретнији и најискуснији кинески контрашпијуни. Тада се у Нанкингу већ са сигурношћу претпостављало, да је она у служби противничке шпијунаже, али пошто против ове богате и кокетне лепотице није било никаквих стварних доказа, Кинези нису могли предузимати против ње никакве мере.

ТАЈАНСТВЕНА УЛОГА ШПИЈУНА ВУ ПЕЈА

Кад се Јошико Хаваки осећала најсигурнијом у Шангају, одједном се појавила опасност, са којом она није рачунала, а која је дошла баш са пријатељске стране. Већ у доба кад је почела своју шпијунску каријеру у Кини, она се у Нанкингу упознала са једним својим чувеним колегом Ву Пејом. Овај препредни и до крајности дрзак и рутиниран шпијун био је родом из Шангаја, по народности Јапанац са кинеским именом. Ву Пеј је још неколико година пре избијања кинеско—јапанског рата решио, да ес стави у службу јапанске војне шпијунаже. По природи је био пустолов и веома лабавог карактера, али то шефовима јапанске обавештајне службе у то време још није било познато.

Својим радом, фантастичним успесима и подвизима, који су фрапирали и најискусније шпијуне, Ву Пеј је потпуно освојио поверење генерала Доихаре и овај му је слепо веровао. Кад је Ву Пеј почео тесно да сарађује са Јошико Хаваки, он се налазио на зениту своје шпијунске способности и њему је лепа девојка могла много да захвали, што се лако и брзо снашла међу Кинезима, у за њу дотле потпуно страном и непознатом свету. Због својих смелих и изванредно рафинираних шпијунских подвига, Ву Пеју су у Јапану наденули звучан, али не баш много пријатан надимак „хиљаду ђавола."

Њихова кооперација је изгледала овако: Јошико Хаваки је набављала сав потребан обавештајни материјал о војним приликама и припремама не само у Шангају него и у осталој Кини, која се тада налазила под влашћу маршала Чан Кај Шека. Тај материјал је она, после савесног проверавања, у форми шифрованих извештаја, откуцала на писаћој машини и предавала их у запечаћеној коверти Ву Пеју. Овом приликом Ву Пеј је играо само подређену улогу, јер није вршио стваран шпијунски посао, већ само поверљиву курирску мисију.

В. Спасић

(Наставиће се)

ДАНАС

Уторак, 27 јануара 1942 године.
Св. Сава I. архиеп. српски.
Сунце излази у 7.10 часова, а залази у 17.19 часова.

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ:

Гросингер м-р Јован, Мусолини пут 30 (телефон: 27—40).

Поповић-апотека, II Ракоци Ференц улица 124 (телефон: 33—74).

*

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ, УМРЛИ:

Рођени:

Три женска и четири мушка детета.

Венчани:

Андраш Месарош, трговац и Кристина Вагнер.

Умрли:

Штерн Шаламон, бивши трговац, стар 73 године; Францисти Јанош, надничар, стар 87 година; Леповић Фани рођ. Зечевић, радница, 51 годину стара.

*

РАДИО

За 27 јануар.

БУДАПЕШТ: 6.40: Буђење, гимнастика. ● **7.00:** Вести, саопштења, јутарња музика. ● **10.00:** Вести. ● **10.15:** Оперетска и филмска музика. ● **11.10:** Извештај о водостају. ● **11.20:** Оперски одломци. ● **11.40:** Модни извештај. ● **12.00:** Звона, молитва, химна. ● **12.10:** Цигањска музика. ● **12.40:** Вести. ● **13.20:** Тачно време, извештај о водостају. ● **13.30:** Час Црвеног крста. ● **13.45:** Концерт поштарског оркестра. ● **14.30:** Вести. ● **14.45:** Читање програма. ● **15.00:** Курсеви и пијачне цене. ● **15.20:** Виолински концерт. ● **15.40:** Предавање. ● **15.50:** Клавирски концерт. ● **16.15:** Дечије поподне. ● **16.45:** Тачно време, извештај о водостају. ● **17.00:** Вести на словачком и русинском језику. ● **17.40:** Предавање. ● **18.00:** Музика на хармоници. ● **18.15:** Предавање. ● **18.40:** Концерт радио оркестра. ● **19.00:** Вести на мађарском, немачком и румунском језику. ● **19.55:** Предавање. ● **20.15:** Пренос. ● **20.50:** Предавање о балској музици. ● **21.40:** Вести. ● **22.20:** Виолински концерт. ● **23.00:** Вести на немачком, италијанском, енглеском, француском и финском језику. ● **23.25:** Музика за игру. ● **24.00:** Вести. ● **0.15:** Час Црвеног крста.

*

ОДЛАЗАК И ДОЛАЗАК ВОЗОВА

Из Будапешту 5.51 (брзи), 13.40, 20.33 и 4.38 (само до Сабадке).

Из Зомбор 4.06, 10.54, 13.50 (Сепли-гет-Паланка), 17.26.

Из Тител 6.15, 14.02 и 20.20.

За Зенту-Сегед 5.30, 13.35 (само до Обечеја), 16.40.

Из Будапеште 7.35, 16.05, 22.20, (брзи) и 28.35 (само од Сабадке).

Из Зомбора 7.32, 9.15 (само из Паланке-Сеплигета), 12.54, 20.16.

Из Тителе 5.29, 15.30, 19.40.

Из Сегеда-Зенте 7.05 (само од Обечеја), 10.35, 20.08.

*

МЕЂУНАРОДНИ ИЗВЕШТАЈ О ВОДОСТАЈУ

26 јануар.

Дунав: Комаром 226 (—3), Будапешта 202 (—11), Пакш 158 (—14), Бездан 183 (—16), Гомбош 218 (—2).

Драва: Барч 0.86 (—4).

Тиса: Вашарошнамењ —19 (—2), Токај 0.35 (—5), Тисафиред 48 (—8), Чонград 0.60 (—17), Сегед 144 (—9), Тител 220 (—).

Радио ФИЛИПС и ОРИОН — Лустери и електрични делови стално на стоваришту. Вршим оправке, БЕЛА ЦИМЕРЛ Ујвидек, II Ракоци Ференц 38. Тел 35-62. 161

СПОРТ

Мађарска — Швајцарска 24 маја у Будапешти

Дошло је до споразума између мађарског и швајцарског фудбалског савеза, да се 24 маја, на Духове, одигра репрезентативна утакмица између изабраних тимова Швајцарске и Мађарске. Ова утакмица треба да се одржи у Будапешти. За утакмицу већ сада влада велико интересовање, јер се Швајцарци налазе у одличној форми и кондицији, а мађарски савезни капитен том приликом жели да испроба један потпуно нов тим. Говори се да ће у тиму мађарске репрезентације играти један нов играч — „ново откровење".

У Сабадки ће се одржати земаљско првенство у столном тенису

Сабадка, 26 јануара. — За земаљско столно тениско такмичење, које ће се приредити у Сабадки од 31 јануара до 2 фебруара, влада огромно интересовање.

До сада је одбор примио велики број пријава одличних играча столног тениса. Интересовање је велико и већ сада се указују потешкоће око смештаја гостију. Наиме, у Сабадки постоје свега два хотела, чији је број соба врло мали, да би могао примити све оне љубитеље овога спорта који долазе у Сабадку. Стога је АТК повео акцију међу грађанством, који располажу са намештеним собама и умолио их да се одмах јаве код секретара Непкера, како би се унапред обезбедиле собе за госте.

Предвиђене су велике награде победницима, као: 9 великих пехара, 72 медаље и друго. Сабадку ће заступати 8 најбољих играча — репрезентативаца: браћа Харангозо, Шош, Шидо, Тили, Рожа, Шрет и Фаркаш.

УАК-ови играчи после дуже паузе тренирају у Левенте-дому кондициони тренинг под стручним надзором тренера Месароша.

На Духове, 24 маја ове године, поред репрезентације Швајцарске гостовање у Будапешти и изабрани тим Бугарске, који ће играти са репрезентацијом провинције Мађарске.

Крајем марта ће мађарска репрезентација посетити Берлин на реванш-утакмицу у рукомету са корпом. Прошле недеље, у Пешти, Мађари су изгубили од Немаца са 26:25.

У строгом центру Ујвидека излаже се у закуп реномирана и призната **ресторанска и хотел** са 10 соба. Услове видети у Администрацији »Нове поште« 184

МАЛИ ОГЛАСИ

стају до 10 речи 1.50 п., свака даља реч 10 ф. За оне, који траже службу, 50% јефтиније. Мали огласи се примају, сем наше администрације (зграда Аполо биоскопа, I спрат), још и у трафикама Поповић, Хитлеров пут 7. Иброчић, Бардоши Ласло у. 2.

ФОТО „АКИ" прави најлепше уметничке фотографије и природне лечије снимке. Хитлер Адолф улица 9. 174

СРЕМСКО ВИКО првокласно за продају БУЛИЋ, II Ракоци Ференц улица 64 180

СТАРА одела, намештај најбоље плаћам. На позив кући долазим НАЧА ШАНДОР, старетинар, Хајтер 11 (Рибљи трг). 17

ПРОДАЈА радиоапарата, сијалица, електричних и радио делова. Примамо сваковрсне оправке. „ЕЛЕКТРО" ГРИНВАЛД И СТЕФАНИДЕС, Јокаи Мор улица 32. Тел. 36—04. 170

Све познате »БИЉАНА« препарате, који су спремљени од савршеног материјала, као:

Хормон, Витамин, Амарилис,

КРЕМОВИ који хране кожу и уклањају боре — дневни од краставаца, бадемовог млека — масни против пега — и суви крем и пудер савршеног квалитета у најлепшим нијансама добијате у

„Биљана" козметичком заводу

Ујвидек. Андраши улица 2 I.

Преглед лица и козметички савети бесплатни.

Могу се добити Биљана препарати и код апотеке РАЛЕТИЋ (до Аполо биоскопа). 8

Укрштене речи

Број 11.

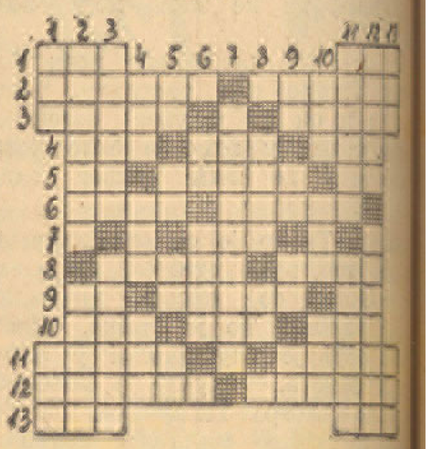

Водоравно: 1. филмско предузеће — народност; 2. света река — врста од дасака; 3. понор (н=м) — сугласник — рођак; 4. зачин — висока титула код Етиопљана — француско мушко име; 5. гребен — врста (обрница стр.) — немачки: никад; 6. град у Швајцарској — сликарски реквизит; 7. сугласник — сугласник — место на Јадрану — речица — речица; 8. трећи падеж — течност која лапи; 9. слово латинице — немачки елеменат — (обрн.) сугласник — Хуна; 10. женско име (стр.) — стара мера — спортски реквизит; 11. турски краљ — више — књижевна радња; 12. пробисвет — спреда; 13. немачки: врста — спруд.

Усправно: 1. рођак — прождрљивац (изр.); 2. чувени немачки тенисер — мушко име; 3. француски: изборна судија (употребљава се код нас у вези са елеганцијом) — простор; — има у опсаку — врста папагаја — глас; 5. херој — кинеско божанство — показна заменица — иницијали шаховског правка; 6. сугласник — египатско божанство — мађарска судија — сугласник; 7. композитор опере „Пикова дама"; 8. сугласник — писаћи прибор — бабилонско божанство — сугласник; 9. град у бившој Ч. С. Р. — играћа карта — слово латинице — потврда; 10. женско — улепшавајући прибор — лопов — земљоделнички прибор; 11. тесто — град у Турској; 12. одустани — чувени грчки математичар; 13. дио — место у новоприпојеном делу Мађарске.

Решење укрштених речи Број 10.

Водоравно: питија, Казанова, пиндаса, алка, ве, елан, Адуа, научен, врт, балија, мур, соар, Лада, Грок, на, кино, хар(а)о, Питагора, Микадо.

Усправно: пата, Иса, та, ин, аван, кика, Асан, Плутарх, горда, волан, елиса, ечудо, сва, ија, ура, паор, лира, Крим, бод, ка, га.

ЗОРА
КРЕМ ЗА НОЋ
храни кожу лица, регенерише, улепшава, подмлађује и даје јој свежину и еластичност
Парфиморија „ЗОРА"
Ујвидек, Мусолини Б. пут 7
ТЕЛЕФОН: 34—17 187

Одговорни уредник и издавач
ВОЈИСЛАВ МАТИЋ
Ротациона штампа: „Уранија", штампарски завод и издавачко друштво (власник Јован Келемен) за штампарију одговара Јосип Франк, II Ракоци Ференц ул. 50.